

Ünnepi hajlandóság hozott össze bennünket

Az Aracs Társadalmi Szervezet díjkiosztó ünnepe

Tisztelt Ünneplő Közönség, kedves Barátaim!
Különleges alkalomra gyűltünk ma össze az Aracs Társadalmi Szervezet bensőséges díjkiosztó ünnepén. Az a számunkra nagyon kedves kötelesség, sőt talán jobb, ha azt mondom: örömteli, ünnepi hajlandóság hozott össze bennünket, hogy az Aracs-díj és -érem átadásának alkalmából köszöntsük kitüntetettjeinket, a délvidéki közélet kimagasló jeleseit:

VARNYÚ ILONA

óbecsei magyartanárnőt,

a Középkisiskolások Művészeti Vetélkedőjének egykori
főszervezőjét,

SZALAINÉ KÁROLYI PIROSKA és SZALAI JÁNOS

nyugalmozott doroszlói pedagógus-házaspárt,
Nyugat-Bácska művelődési és oktatási életének lelkes
szervezőit,

CIRKL RUDOLF

nyugalmozott díszlet- és kirakatrendező, helyismereti
kutatót,

a zombori Petőfi Sándor Művelődési Egyesület

Műemlékvédő és Hagyományápoló Szakkörének ala-
pítóját, eddigi elnökét,

DUDÁS KÁROLY

író, újságíró, szerkesztőt és

VARGA SÁNDOR

nyugalmozott hertelendyfalvai tanítót,

Dél-Bánság művelődési és oktatási életének buzgó
szervezőjét.

Az alkalom tehát adott, hiszen a dr. Benák József egyetemi tanár, Bogdán József plébános-költő, dr. Gubás Jenő nyugalmazott főorvos, Hajnal Jenő magiszter, bizottsági elnök és dr. Körmendi Ferenc egyetemi tanár összetételű bizottság döntésével a negyedszer kiosztásra kerülő Aracs-díjat, amely Szervátiusz Tibor kisplasztikájából, Boros György készítette díszoklevélből és pénzjutalomból áll, és az idén harmadszor kiosztásra kerülő Aracs-éremet, amely Kutas Ágnes kisplasztiká-

jából, Boros György készítette díszoklevélből és pénzjutalomból áll, Nekik ítélte oda.

Ezúttal szeretném külön is köszönteni – akár eljöhetnek ünnepségünkre, akár csak lélekben vannak velünk – a korábbi években Aracs-díjjal, illetve Aracs-éremmel kitüntetettek is. Köszöntöm tehát ÁGOSTON MIHÁLYT, a nyelvtudományok doktorát, az újvidéki Bölcsészettudományi Kar Magyar Tanszékének ny. tanárát, UZON MIKLÓS doktort, ny. ügyvédet, a szabadkai székhelyű Kosztolányi Dezső Diáksegélyező Egyesület elnökét, KISS ANTAL ny. bácskossuthfalvai református esperest, DR. SZÖLLŐSY VÁGÓ LÁSZLÓ ny. szabadkai újságíró, a pszichológia-tudományok doktorát, népművelőt, a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség főtítkárákat, DR. BURÁNY BÉLA ny. zentai orvosprofesszort, néprajzkutatót, közíró, FT. UTASI JENŐ tóthfalusi-oromi plébános urat, akik az elmúlt években részesültek Aracs-díjban. Üdvözlöm KRIZBAI HAJNALKA tanítónőt, lapszerkesztőt, a verseci Petőfi Sándor Kultúregyesület szakvezetőjét, BORSÓS TAMÁS hertelendyfalvai nyugalmazott zenetanárt, a Tamási Áron Székely-Magyar Művelődési Egyesület titkárákat, KOVÁCS ENDRE nyugalmazott doroszlói mezőgazdasági mérnököt, néprajzi gyűjtőt, VUJKOVNÉ LIPPAY ETELKA népművelőt, a szabadkai Népkör aktivistáját, ERDEI ERNŐ ny. pancsovai erdész-mérnököt, a Petőfi Sándor Magyar Művelődési Egyesület titkárákat és SZTÁNIC FERENC ny. kisoroszi tanító urat, helyismereti kutatót; valamennyien az utóbbi két évben kapták meg az Aracs-éremet.

Tisztelt Ünneplő Közönség, kedves Barátaim!

A jelenlevők legtöbbje előtt jól ismeretes, milyen széles tereket fog át ünnepeltjeink munkássága. Menyiségben és minőségben kiemelkedő, jól ismert és elismert eredmények sorjáznak helyismereti kutatás, könyv, hetilap, bátor kiállítás, színpadi előadás, közönséget megtartó egyesület, fiatalokat mozgósító nagyrendezvény tanúságtételével. Ünnepeltjeink és a jelenlevők engedelmevel ezek részletezésébe, méltatásába az idő rövidegsége miatt nem bocsátkoznék bele. Azt

azonban most, ezekben az ünnepélyes pillanatokban is bátran kimondhatom, hogy valamennyien becsülettel vállalt és végzett őrző munkájuk nem volt hiábavaló. Hiszem, hogy nevüket mindig tisztelettel fogják emlegetni, míg élnek magyarok ezen a tájon, s lesznek, akik örködnék nemzeti közösségünk kultúráján, anyanyelvünk épségén és tisztaságán.

Ha lenne egy tanácsstalan országom: tanácsadónak, ha testvérré acsargó törzsem: békepipa-felelősnek, ha emlékezet-kihagyásos népem: emlékezetfrissítő doktornak szegődtetném, aki bizonyára szérumot adna a bábeli hangzavar ellen.

E kívánsággal elsőként **CIRKL RUDOLF** nyugalmazott díszlet- és kirakatrendezőt, helyismereti kutatót, a zombori Petőfi Sándor Művelődési Egyesület Műemlékvédő és Hagyományápoló Szakköre alapítóját, eddigi elnökét szeretném köszönteni, aki 1937. január 1-jén, jelképes napon látta meg a napvilágot Zomborban. Díszlet- és kirakatrendezőként dolgozik, járja a nagyvilágot, rajzol, fest, könyveket ábrázol, fát farag, a hatvanas és a hetvenes években az akkori Jugoszlávia legismertebb egzotikusmadár-tenyésztője, sikeres ember, s számára mégis a legfontosabb a történelmi kutatómunka, a helytörténet megismerése, feltárása, pontosabban minden, ami az egyetemes magyarságot a honfoglalástól a trianoni békediktátumig érte. 1962-ben egyik kezdeményezője a zombori születésű aradi vértanú, Schweidel József személyéhez kapcsolódó kultusz felelevenítésének. Szülővárosában megalapítja a Műemlékvédő és Hagyományápoló Szakkört, újjáéleszti a Magyar Olvasókört, Zomborban nincs is olyan magyar vonatkozású rendezvény, amely valamilyen formában ne kötődne nevéhez és családjához. Munkája során valamennyi felekezetben szövetségesekre talált, s neki köszönhető az is, hogy már több mint egy évtizede a zombori temetők neves személyiségeinek sírja gondozott, hogy nemzeti múltunk jeles évfordulóit és személyiségeit egy-egy fafaragása idézi meg és őrzi az emlékezetnek Budán és Pesten egyaránt. Ha lenne egy tanácsstalan országom: tanácsadónak őt választanám...

Tisztelettel és szeretettel felkérem Cirkl Rudolfot, hogy vegye át az Aracs-díjat!

Hallgatag világban, némák országában bizonyára ő lenne a hang. Ő beszélne a zárt ajkúak, ő a szólni kép-

telenek, a nyelvtépettek helyett. Száján örvendene a hangtalan, feldúdulna a dala-nincsen.

A következő dicséret **DUDÁS KÁROLY** írónak, újságírónak, szerkesztőnek, a Vajdasági Magyar Művelődési Szövetség elnökének szól, akinek álmában tájai – Csantavér, a szülőfalu, a Bánság a bánátiakkal, Magyarkanizsa a Tisza-parttal, legbeszédesebb falunk, Maradék és Drávaszög, „második szülőföldje” – egyik szép vallomása szerint úgy járnak vissza benne, ahogyan egyik valóságos novellahősében, „a Temes kanyarulatához sodródott bukovinai székely öregasszonyban a farkasok”. *Szakadó, Jártatás, Ketrecbál, Gyalogtörök, Királytemetés* – novellafüzérek, regények, cikkgyűjtemények címei, tanulmányok, lapszerkesztés a *Képes Ifjúságban*, a *7 Napban*, főszerkesztői keresztrefeszítések az *Új Hét Napban*, a *Szabad Hét Napban*, majd pedig a *Hét Napban*, az öröm pillanatai a *Vajdasági Magyar Kalendárium* egy-egy szép, tartalmas, „magyaros” példányának kézbevételekor Dudás Károly igma mellett tanúskodnak, s összefogásra buzdítanak a „huzatos Kárpát-medencében” a nyelv és a jel jegyében és nevében. A megbecsülés szavai most annak szólnak, aki műveiben Herceg Jánost idézve „olyan eseményeket is érint, amelyeket a vajdasági magyar irodalom eddig óvatosan megkerült, de amitől persze az életből és az emlékezetből nem tűntek el ezek az események”, mert hallgatag világban, némák országában bizonyára ő lenne a hang, ő beszélne a zárt ajkúak, ő a szólni kép-telenek, a nyelvtépettek helyett...

Kedves Karcsi, vedd át őszinte megbecsülésünk és hálánk jeléül ezt a csodálatos szobrot!

Ha újra falusi kisiskolás lennék, az ő diákjuk szeretnék lenni. Hogy kézen fogjanak, és fényükben ismerjem meg a tudás fájának rejtett titkait.

Az Aracs-díj és -érem kiosztásának feledhetetlen pillanatait most egy újabb szín gazdagítja, hiszen a következőkben egy pedagógus-házaspárnak szól a köszönet szava, amely azonban nehezen ábrázolhatja két lelkes és lelkiismeretes pedagógus egész életén át tartó, egy egész falu, sőt egy egész régió művelődési életét, műkedvelését alakító fáradozását. **SZALAINÉ KÁROLYI PIROSKA** és **SZALAI JÁNOS** a negyvenes évek végén került a hagyományairól híres és hagyományaira oly büszke Doroszlóra, hogy emberségre, becsületre neveljék, munkára szoktassák diákjaikat, de hogy

legfőképpen szívükbe plántálják magyarságtudatukat. Az iskolai munka mellett ők lettek a falu művelődési életének mozgatói: Szalai Piroska megalakítja a később Móricz Zsigmond nevét zászlajára tűző művelődési egyesület könyvtárát, a nőszervezet örökmozgó tagja, férjével közösen sok-sok mű színpadra álmodója, aki amellet, hogy tanító bácsi, iskolaigazgató, az új iskola megépítésének egyik kezdeményezője, a falu óvodájának egyik alapítója, különböző gazdasági jellegű tanfolyamok szervezője, két nagyon fontos mozgalomnak az elindítója is: az ún. *Négyesfogaté*, amely hamarosan a nyugat-bácsi települések talán legrangosabb találkozási pontjává női ki magát, és a Petőfi Sándor nevét viselő iskolák seregszemléjéé. Herceg János írókn a házaspár családi barátjaként vált közismertté Doroszlón, mint ahogyan általuk tartja számon a délvidéki amatőr színjátszás a doroszlóiak egy-egy színvonalas előadását is. Csoda-e hát, ha újra falusi kisiskolás lennék, az ő diákjuk szeretnék lenni...

Meleg szeretettel felkérem tehát Szalainé Károlyi Piroskát és Szalai Jánost, hogy vegyék át az Aracs-érmet!

Bukovina, mit vétettem?, Színes szőttes, Guzsajásban, Erdő-mező virágai, Megkérdeztük az ifjúságot, Gondjaink-dolgaink újraértékelése, Tamási Áron sírjánál...

Egy pedagógusi pálya iskolán kívüli tevékenységének címeiből álló mozaikkockáit egymás mellé illesztve rajzolódik ki előttünk **VARGA SÁNDOR** hertelendyfalvai nyugalmazott tanító bácsi arcképe, aki az al-dunai székel települések nemzettudatát, megmaradását úgy tudta egy életen át építeni és szolgálni, hogy azok kisu-gárgása, ereje és hite mindmáig követendő példa, tiszteletet érdemlő minta maradhatott. Minden megpróbáltatás, gáncsokodás és megfélemlítés ellenére alapító tagja volt az Ady Endre, majd később a Tamási Áron Székely Magyar Művelődési Egyesületnek, a dél-bánáti szemlék fáradhatatlan szervezője és résztvevője, több sorsunkat jobbra fordítani akaró tanácskozásnak a szellemi atyja és vitaindítója, az irodalmi csoport vezetője, a férfi és a vegyes kórus jó hangú, lelkes énekese.

Kedves Tanító Bácsi, kérem, fáradjon ide, és vegye át ezt a rangos elismerést!

Vas, bársony és fanyar humor ötvözetéből készült hajlíthatatlanul hajlíthatatlannak...

VARNYÚ ILONA magyartanárnő, akiről a legtöbben csak annyit tudnak, hogy hosszú-hosszú időn – mi azt is tudjuk, hogy pontosan tizenkilenc éven – át ő volt a Középközpontok Művészeti Vetélkedőjének főszervezője, mindenese, lankadatlan hitű és erejű mozgatója. Még meg sem szerezte tanári oklevelét, máris a *Képes Ifjúság* és az akkor induló Újvidéki Televízió munkatársa lett. Amikor szülővárosába, Óbecsére visszakérült, alig néhány évre volt szüksége ahhoz, hogy bekapcsolódjon a KMV szervezésébe, majd idővel annak minden terhét, gondját és örömteli percét is magára vette, hogy úgy vigye tovább, hogy a vetélkedő gazdagodjon, arculata a néprajz, a műfordítás, a népzene, a színjátszás színeivel gyarapodjon. De neki köszönhetjük azt is, hogy határon innen és túl nemcsak híre lett a középközpontok vetélkedőjének, hanem mind több magyar fiatal a Kárpát-medence legkülönbözőbb részeiből látogatott el hozzánk ápolva anyanyelvünket, amelynek méltó szószólója volt mindig Varnyú Ilona mint Kazinczy-érmes magyartanárnő és a Z. Szabó László Emlékérem büszke tulajdonosa. E tekintélyes, anyaországi elismerések mellé szeretnénk odatenni a Délvidéki magyarságért becses kitüntetést is, az Aracs-érmet, amelynek átvételére tisztelettel felkérem Varnyú Ilona tanárnőt.

Tisztelt Ünneplők! E néhány, epizodikus elemekből álló észrevétel, amelyet az Aracs Társadalmi Szervezet díjazottjairól előttük és a jelenlevők előtt elmondhatam, legfőképpen csak érinthette azokat a szerepeket és jelenségeket, amelyeket a délvidéki magyarság életében Cirk Rudolf, Dudás Károly, Szalainé Károlyi Piroska és Szalai János, Varga Sándor és Varnyú Ilona betölt. Azt a célokat azonban talán sikerült elérnem, hogy e számunkra is nevezetes, emlékezetes alkalommal kifejezhettem hozzájuk fűződő érzéseinket, nagyrabecsülésünket, személyiségük és egész életpályájuk iránti elismerésünket, s egyszersmind velük is megéreztettem e közösség őszinte ragaszkodását.

Tisztelt Ünnepeledek!

Ebben az ünnepi pillanatban kívánok Önöknek a magam és az általam képviselt testület nevében jó egészséget, türelmet az élet nehézségeinek elviselésében, alkotó erőt és kedvet, örömet munkájukban, eredményeikben. Éljenek még soká helyismereti kutatóhoz, íróhoz-újságíróhoz, nyugdíjas pedagógushoz, magyartanárhoz méltó, teremtő életet a délvidéki magyarság hasznára és mindnyájunk örömére. Köszönöm megtisztelő figyelmüket!

Szabadka, 2001. szeptember 21.